

N:o 70.

Af herr **O. A. Ericsson** i Ofvanmyra, *om ändring af lagen angående skyldighet att deltaga i byggnad och underhåll af kyrka m. m.*

Både under och allt sedan ståndsriksdagarnes tid har fråga förevarit om en jemnare fördelning af den byggnadsskyldighet, hvarom 26 kap. byggningsbalken 1, 2 och 4 §§ omförmåla, nemligen byggnads- och underhållsskyldigheten för kyrka, prestgård och tingshus m. m.

I 1734 års lag hette det i 26 kap. byggningsbalken 1 § att: »Alle, som i soknen bo, skola kyrkio bygga och uppehålla och hvad ther til hörer: såsom klockostapel, kyrkiomur, soknestufvu och fattigstufvu. Byggningsvirke, körslor och annan kostnad utgiöres härtil efter hemmantalet och dagsverken efter matlagen». Men genom kongl. förordningen den 4 november 1876 fick samma lagrum följande ändrade lydelse: »Alla, som i socknen bo, skola kyrka bygga och uppehålla och hvad dertill hörer: såsom klockostapel, kyrkomur och sockenstufva. Byggningsvirke, körslor och annan kostnad utgöres härtil af egare eller innehafvare af fast egendom efter samma grund, som är för kommunalutskylder bestämd, och dagsverken efter matlag».

1876 års lagstiftare lemnade således med afseende å utgörandet af dessa skyldigheter en af de föräldrade beskattningsgrunderna, nemligen hemmantalet, och öfvergick till det mera lämpliga och rättvisa taxeringsvärdet, men behöll dock matlagen såsom grund för utgörande af dagsverken. En

icke oväsentlig reform uti nämnda förordning låg äfven deruti, att man helt och hållet lemnade den gamla beskattningsgrunden för utgörandet af byggnads- och underhållsskyldigheten för fattigstufva och i stället ordnade fattigvården, dervid bland annat stadgades, att behöfliga tillskott till bestridande af fattigvården skulle fyllas efter de grunder, som för kommunalutskylders utgörande i allmänhet är stadgadt. Men oaktadt allt detta, fingo dock egare af fast egendom fortfarande bära, om icke hela, så åtminstone det hufvudsakligaste af bördan beträffande byggnads- och underhållsskyldigheten af kyrka med hvad dertill hörer. Detta förhållande gaf anledning till att frågan om en rättvisare fördelning af nämnda skyldighet åter bragtes fram riksdag efter riksdag. Lagutskottet framlade också, på grund af derom väckta motioner, förslag till författning, enligt hvilken omnämnda byggnadsskyldighet skulle bestridas efter den grund, som för utgörande af kommunalutskylder är stadgadt; dervid utskottet såsom motiv för sitt förslag bland annat erinrade, »att de nu i ämnet gällande stadganden härledde sig från en tid, då man icke visste af någon annan till deltagande i allmänna onera på landet förpligtad befolkning än jordbrukaren; men att förhållandena nu väsentligen förändrats, i det att i alla landsändar hade, jemte den egentlige jordbrukaren, uppstått en befolkning af bruksidkare, fabrikanter, handlande och handtverkare med flere, hvilka lika väl som jordbrukaren hade intresse af ifrågavarande byggnader och borde därför ock i sin mån, efter lämpliga grunder, bidra till uppehållande af de för detta ändamål nödiga inrättningar, synnerligast som, med förändrade tidsåsigter och befolkningens tillväxt, fordringarna i afseende å beskaffenheten af ifrågavarande byggnader betydligt stegrats». Samma tankar uttalades också af skatteregleringskomitén, hvilken i denna fråga yttrade bland annat följande: »Rättelse af det missförhållande, som för närvarande eger rum i berörda hänseende, har synts komitén så mycket angelägnare, som påtagligt är, att värdet af annan fastighet och beloppet af inkomst år efter år ökas i långt högre grad än värdet af jordbruksfastighet, hvarigenom sagda missförhållande komme att allt bjertare framträda», och föreslog också i sitt utlåtande, att omförmälda byggnadsskyldighet skulle utgöras efter samma grund, som komitén föreslagit för utgörande af kommunalutskylder.

Allt detta sålunda i öfverensstämmelse med forna tiders lagstiftning härutinnan, hvaraf här torde bära erinras om »kongl. cirkulärbrefvet den 12 december 1693 till alla guvernörer och landshöfdingar», hvilket har följande lydelse:

»Carl etc.

Wår synnerl. ynnest, etc. Oss ähr vijdh denne nyligen öfverståndne Riksdagh ibland andre af Allmogen inlagde beswärs puncter, jämbwähl förebracht, huruledes een dehl Säterijer söker sig ifrån Kyrckiobyggnadh at nudandraga, williandes således Lämbna besväret der af på dhe i Sochnen belägne bonde Hemman. Såsom nu alla gåå i Kyrckian och bruuka där sammastädes sine Sahligheetz medel, så wähl dhe som boo på Säterijerne som dhe hwilke på bonde Hemman sin Hemvist hafwa, och det jämbwähl med Sweriges Lag ähr lijkmätigt, at dhe som i Sochnen Jordh äga, skola ock Kyrckio byggia, så kunna Wij intet finna, at Säterijer mehra ähn andre i Häradet boende Sochnemän kunna vara frijkallade sin Kyrckio widh macht at hålla och Kyrckiogård wårda i proportion af Hemmantahlet; Och ähr fördenskull till Eder Wår Nådige willie och befallning, at I öfwer heela Edert anförtrodde Lähn publiceren det alle uthi Sochnerne boende, ingen undantagandes, det vare sig gamble eller nya Säterijer, råå och röör, bebygde Stommer, Capellan och Kläckarebohl, skohle wara skyldige at hålla Kyrckian widh macht för så stoor dehl, som han effter des gårds eller Hemmans storleek böör participera uthi, effter Wij och Wåre Kong- och Ladugårdar intet där ifrån wehle frijkalla ej heller dhe Lägenheeter, som Milicen eller Landz Staten till booställe anslagne ähre, medan alle wehle Kyrckio nyttia och det obilligt wore at besväret skulle mehra stadna på den ena ähn den andra. I förrätten här medh det oss till Nådigt behagh Länder, och Wij befalle etc.

Carolus.»

Således intet undantag för de beskattningsföremål, som på den tiden voro tillgängliga på landsbygden, icke ens för de annars privilegierade.

Men oakadt sådant stöd och sådana motiv för frågans billiga och rätta lösning stupade densamma på Första Kammarens envisa motstånd.

Vid 1884 och 1885 års riksdagar försökte därför lagutskottet med ett s. k. sammanjemkningsförslag med afseende å så väl kyrko- som prestgårds- och tingshusbyggnads-skyldigheten, hvilket angående den förstnämnda, eller 1 § 26 kap. byggningabalken, formulerades sålunda: »Kyrka med klockstapel, kyrkomur och annat, som till kyrka hörer, så ock sockenstufva, som enkom för det med sådant hus afsedda ändamål utan sammanhang med annan kommunal byggnad är eller varder uppförd, skola, der icke annorlunda än särskildt förordnadt, uppehållas och byggas på deras kostnad, hvilka inom församlingen erlägga kommunalutskylder. I sådan kostnad skola de skatt-

skyldige deltaga, för fastighet efter hela och för andra beskattningsföremål efter en fjerdedel af derå belöpande fyrktal; dock vare de, hvilka ega åtnjuta de genom presterskapets privilegier förunnade förmåner, ej skyldige att i den kostnad deltaga i vidsträcktare mån, än som med samma privilegier må vara förenligt. Uppkommer vid beräkning, som ofvan sägs, bråktal, skall det bortfalla». Detta förslag blef af Riksdagen : utaget och promulgerades som lag den 12 juni 1885. Anmärkas bör dock, att det samma antogs med det af lagutskottet vid sitt betänkande vidfogade uttalande, »att det syntes, som om man lättast skulle nå det af alla åsyftade målet, derest man, i stället för att mot hvarje partiel reform andraga, att med densamma bör väntas, tills skattefrågan i hela sin vidd kan lösas på en gång, så småningom förbereder denna slutliga lösning genom att undanrödja de påtagligaste och därför mest öfverklagade, om ock icke alltid mest tryckande oegentligheterna». Således ansågs och erkändes detta redan då vara endast ett öfvergångsstadgande.

Man hade likväl nu lemnat den andra föräldrade beskattningsgrunden, nemligen matlagen, och i stället intagit »andra beskattningsföremål», dessa likväl att deltaga med endast en fjerdedel af derå belöpande fyrktal.

Så långt har sträfvan med att på detta område rätta skattelagstiftningen efter tidsomständigheternas kraf hittills lyckats. Ännu återstår således ett väsentligt steg att tagas, innan full rättvisa och billighet äfven i detta hänseende ernås, ty så länge som nämnda byggnader icke äro afsedda för någon viss klass af medborgare, bör ej heller någon särskild deraf mer betungas än den andra; hvarje medborgare bör deltaga i byggnads- och underhållsskyldigheten i mån af skatteförmåga. Denna sistnämnda uppfattning har numera i vårt land vunnit stadga och ett allmänt erkännande. Dertill bör med afseende å byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hör erinras om olämpligheten utaf att göra klasskinnad i skyldigheter. Fordran ställes nu på Riksdagen att rätta skattelagstiftningen efter den allmänna uppfattningen och lämpa bördan efter bärkraften.

Mot de framställningar, som i denna rigtning i Riksdagen framlemnats sedan 1885, har ej heller hvarken lagutskottet eller någon annan kunnat lemna något annat väsentligt skäl, än att det varit för snart att så omedelbart vidtaga en ändring af omnämnda lagstadgande. Nu hafva dock tretton år svunnit hädan, sedan Riksdagen antog den lag, som allmänt ansågs såsom ett öfvergångsstadgande (mellan de närmast föregående ändringarna af 1 § 26 kap. byggningsbalken var endast 9 år) och då vid sist förflutna riksdag fråga väcktes derom, att byggnadsskyldigheten skulle utgö-

ras lika i förhållande till alla beskattningsföremål med afseende å tingshus och häradsfängelse, afhördes ej heller detta motskäl hvarken från lagutskottet eller något annat håll och bör således vara försvunnet och rätta tiden inne för en rättvisare skattefördelning härutinnan. Ej heller förbragtes vid samma tillfälle något annat hållbart skäl för afslag, än att lagutskottet ansåg sig sakna anledning göra början med byggnads- och underhållsskyldigheten för tingshus och häradsfängelse; utskottet trodde, att en ändring och rättelse med afseende å samma skyldighet för kyrka och sockenstuga samt prestgård vore af långt större betydighet.

I hopp om att denna ändring och rättelse af Riksdagen denna gång bifalles, och med stöd af hvad som för densammas genomförande i långa tider åberopats, och hvilka motiv årligen vunnit i styrka, vågar jag vördsam samt föreslå,

att Riksdagen må för sin del besluta, att lagen angående skyldighet att deltaga i byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer, så ock af särskild sockenstufva den 12 juni 1885, erhåller följande förändrade lydelse:

Kyrka med klockstapel, kyrkomur och annat, som till kyrka hörer, så ock sockenstufva, skola, der icke annorlunda är särskildt förordnad, uppehållas och byggas på deras kostnad, hvilka inom församlingen erlægga kommunalutskylder. I sådan kostnad skola de skattskyldige deltaga efter den grund, som för utgörande af dessa utskylder är stadgadt; dock vare de, hvilka ega åtnjuta de genom presterskapets privilegier förunnade förmåner, ej skyldige att i den kostnad deltaga i vidsträcktare mån, än som med samma privilegier må vara förenligt.

Öfverlemnande jag åt lagutskottet, till hvilket denna motion torde remitteras, att göra de redaktionsförändringar, som kunna anses nödiga, blott syftemålet vinnes.

Stockholm den 26 januari 1898.

Ollas A. Ericsson.
